

Den overlegne fremmedarbejder

Efter at det har handlet om indvandringen fra Mellemøsten i et årti, er diskursen nu ved at dreje over mod kineserne. Hvad vil der ske, hvis og når kineserne kommer?

På den modsatte side af kloden findes et andet kongerige, der allerede ved, hvad det vil sige at komme tæt på kineserne. Det polynesiske kongerige Tonga har skabt sig nogle store udfordringer med kinesisk indvandring, som umiddelbart forekommer helt modsat de udfordringer, vi har med indvandring fra Mellemøsten. Men løsningen er måske alligevel den samme for begge kongeriger.

I Danmark startede den nyere indvandring, som et bevidst ønske om at importere billig arbejdskraft. Det gjorde det ikke i Tongas tilfælde. Her er tale om et land, som selv er eksportør af billig arbejdskraft. Hver anden tonganer lever nu i USA, New Zealand eller Australien, og tilsammen udgør de landets største indkomstkilde.

Tongas indvandring begyndte, da den daværende kong Tupou IV i 1983 blev præsenteret for en forretningsplan, der i al sin enkelthed gik ud på at sælge en ny slags pas. En tiltænkt målgruppe for disse *Tongan Protected Persons Passport* var de Hong Kong kinesere, der gerne ville ha' en exit plan i tilfælde af, at Hong Kongs indlemmelse i Kina endte galt. Udstyret med et tongansk pas vil disse Hong Kong kinesere kunne rejse fra Tonga og videre ind i Vesten. Men da New Zealand og andre vestlige lande ikke vil ikke anerkende disse særlige pas, starter i stedet salget af rigtige tonganske pas i 1984.

Menige tonganere vil fortælle, at problemet med salget af disse rigtige pas var, at køberne sjældent havde de op til 35.000 USD som et pas kostede. Så snart passet var købt, stod de kinesiske bagmænd klar til at til at afklæde ejeren af det nye

pas hans fine jakkesæt. Under dette gemte sig en fattig kineser, som fik anvist den butik, han skulle arbejde i de næste mange år.

Da det blandt menige tonganere, upopulære salg officielt stopper i 1998, er der formentlig blevet tjent 26 millioner USD. I 2001 placerer Kong Tupou IV disse penge i en fond - samme år som det estimeres, at der nu er mellem 3.000 og 4.000 kinesere i landet (ud af en samlet befolkning på 102.000). Kongen følger hans amerikanske hofnars (officielle hofnar!) råd, en tidligere ansat i Bank of America, og investerer pengene i et svært gennemskueligt firma i Nevada. Og væk er pengene kort efter.

Den nye kolde krig

For kongen kommer de tabte penge snart tifold igen. Denne kinesiske indvandring falder nemlig sammen med en større kinesisk ekspansion i Stillehavet.

Og her har vi igen, at den indvandring, der har fundet sted i Danmark, adskiller sig markant fra den i Tonga. Tyrkiet og Jugoslavien, for blot at nævne to lande der har leveret arbejdskraft til Danmark, havde ikke en speciel interesse i Danmark. Vi har ikke indgået i disse landes geostrategiske overvejelser.

Kina derimod har en ganske særlig interesse i Tonga og andre småstater i det sydlige Stillehav. Dels handler det om at isolere Taiwan politisk. En stemme i FN er en stemme – uanset om det kommer fra et stort eller lille land. Indtil 1998 var Tonga en af Taiwans mest trofaste støtter. Men det sluttede brat, da kong Tupou IV samme år rejste til Beijing, hvor han fik en kongelig modtagelse.

På den længere bane handler det også om at udfordre Amerikas dominante position i Stillehavet. Et Amerika, hvis ressourcer i de senere år har været anvendt i Mellemøsten. I tilfælde af konflikt ønsker Kina at kunne holde landet forsynet med råstoffer fra Afrika og olie fra Mellemøsten ved sejle udenom de

snævre farvande ved Indonesien og Malaysia og i stedet sejle op igennem Polynesien. De små Stillehavs nationer ser sig selv, stå på den scene, hvor den næste kolde krig bliver udspillet.

Kun den kinesiske ledelse og det tonganske kongehus ved, hvor meget Kina har investeret for at få fodfæste i Tonga. Men der var tale om en støtte, der ikke indeholdt krav om øget demokratisering, øget pressefrihed og begrænsning af korrupktion, sådan som de gamle store donorlande (New Zealand og Australien) i stigende grad krævede det.

Igen har vi en modsat situation i forhold til den danske indvandring. Her er det os der har stillet krav til indvandrernes oprindelseslande, f.eks. Tyrkiet og Eksjugoslavien, om at forbedre menneskerettigheder, hvis de vil knytte sig nærmere til os og de øvrige EU lande.

Indvandringens betydning for den menige tonganer

For kongefamilien, der sidder tungt på tongansk erhvervsliv, har kineserne betydet nye investeringslystne venner. Adelen har til dels også haft glæde af kineserne, fordi adelen sidder på land, som kineserne er interesseret i at leje for kunne etablere forretninger. En anden stor lejer af adelens jord er kirkerne. I de senere år især mormonerne. Så på denne ene side har vi altså det kommunistiske Kina og på den anden side den religiøse Amerika, der mødes i feudale Polynesien.

For den almindelige tonganer er gevinsten ved den kinesiske indvandring måske til at overse. Indvandringen har betydet, at tongansk købmandshandel på mindre end 10 år er så godt som udryddet. 9 ud af 10 kiosker/købmandsbutikker er nu kinesisk ejet og drevet. Kineserne breder sig nu hastigt videre ud i andre brancher. F.eks. fastfood sektoren. Turistindustrien er stadig domineret af de relativt få indvandrere af europæisk afstamning.

Årsagen til den kinesiske succes

Hvorfor er den kinesiske fremmedarbejder i Tonga så succesfuld? Kineserne kommer med en overlegen forretningskultur, og så integrerer de sig ikke. Herhjemme taler vi om, at integration er nøglen til succes. Men traditionel tongansk samfundsorden er meget lidt velegnet til at drive forretning i. Det stejle hierarki med de komplekse uskrevne regler, hviler på et grundlag som man fristes til at kalde for natur-kommunisme.

Der er fattige i Tonga. Og sågar fejlernærede – men det skyldes som oftest uvidenhed om kost. Men der er ingen, der direkte sulter eller bor på gaden. Til gengæld er der grænser for, hvor meget du kan beholde til dig selv, da der altid er en længere oppe i hierarkiet, der kan gøre krav på det, du har. Øverst er naturligvis Kongefamilien. Men indenfor den enkelte familie er der også en særlig orden, der f.eks. giver søsteren en særlig position. Så hvis du driver en forretning og din søster kommer forbi, så vil det være naturligt at glemme købmandskab og blot forære hende, det hun har brug. Din tilskyndelse til at vise din søster respekt kan gå langt videre. Hvis hun er ked af manglende eller få børn, og du selv har rigeligt, vil du føle det naturligt at tilbyde hende et af dine egne.

Men værst for planlægningen af dit eget liv er dog de store begivenheder såsom begravelser. Uanset hvor god en forretningsmand du er, så kan et antal betydningsfulde dødsfald, der falder tæt på hinanden, slå bunden ud af din økonomi. Ofte vil den adelige i din landsby sende sin repræsentant (matapule) ud for at fortælle, hvad der forventes af hvert enkelt familie. Inden for få år har Tonga oplevet to kongers bortgang. I begge tilfælde var det ikke ualmindeligt, at folk svarede, at de havde brugt, hvad der svarede til en halv eller en hel månedsløn som deres bidrag til denne begravelse. Og det gjaldt vel at mærke også dem, som var imod kongemagten. Men tilskyndelsen til at vise respekt i forhold til den sociale rangstige ligger dybt i enhver tonganer.

Kirken kræver også sin del af din indtægt. Her i dette stærkt kristne land er det ikke et særsyn, at folk bruger op mod en tredjedel af deres indkomst på kirkeaktiviteter (undtagen mormoner der betaler tiende).

Og så er der donationer til sport, bryllupper, genforeninger osv.

Alt i alt kræver dette donations/rituelle forpligtelses system (kavenga) ofte halvdelen af den almindelig tonganeres indkomst. Den eneste måde at kunne klare dette er vha. penge fra oversøiske slægtninge – med andre ord tonganske fremmedarbejdere i andre lande.

Den lette kineser

Sammenlignet med tonganeren rejser kineseren gennem livet med en let oppakning. Der er ingen religion eller tradition, som virker forstyrrende på livet som butiksbestyrer. Ej heller behøver kineseren at se til hverken venstre eller til højre. For han er alene. Der er ingen søstre eller brødre.

Igen kan man sige, at der er tale om direkte modsatte indvandrerforhold mellem Danmark og Tonga. Tag f.eks. den pakistanske indvandrer i Danmark. Typisk ankommer vedkommende traditionsbundet, hvilket bla. dikterer nogle kønsrollemønstre, som ikke beforder fuld udnyttelse af begge køns potentiale på det danske arbejdsmarked. I Tongas tilfælde er det et traditionsbundet hierarki, der ikke virker fremmede for arbejdsmarkedet. For begge folk lægger religionen også restriktioner, som er hæmmende i forhold til fuld udnyttelse af arbejdsevner. Man kan sammenligne ramadanens fastende muslimske indvandrer med tonganeren, der helliger søndagen til kirkelige aktiviteter. Faktisk er det nedfældet i grundloven, at Sabbatten er hellig, og tilmed i al evighed. Den internationale lufthavn Fua'amotu er lukket om søndagen. Helt lukket. Så et evt. forbipasserende rutefly i vanskeligheder, gør klogt i hurtigt at finde et andet land at nødlande i. Ingen arbejder om søndagen - end ikke

indenfor hjemmets fire vægge steder (dvs. undtagen kineserne, som gør det i det skjulte).

Det er få kinesere, der har børn i Tonga. De fleste kinesere i Tonga er i den arbejdsduelige alder. Dette gør, at mange kan nøjes med butikken, hvor de ofte sover i baglokalet og således er klar til at servicere kunderne fra tidlig morgen til sen aften – ja, hvis ikke der ligefrem er tale om en døgnåben butik.

Sprogligt er kineseren også godt klædt på. De fleste varer i butikkerne er bestilt i Kina og ankommer til Tonga i containere. Så her er standard mandarin en fordel. Lidt gebrokkent tongansk er nok til at kunne betjene kunderne. Så let slipper tonganeren ikke. I skolen skal han lære 3 forskellige varianter af tongansk – én hvis han en dag skulle havne i den situation at skulle tale med en kongelig, en anden variant til brug overfor adelen og endelig almindelig tongansk til hverdagsbrug. De ressourcer, der her bruges på sprog, kan måske sidestilles med de ressourcer mange indvandrerbørn i Danmark bruger, mht. både at skulle lære modersmålet og dansk.

Den særlige tonganske samfundsorden kræver altså ikke kun, at den enkelte donerer en stor del af sine penge, grise, måtter og rodfrugter til sociale og religiøse formål. Også en stor del af tiden går med at ritualer, der opretholder den hierarkiske konservative samfundsorden, ofte i form af sang og dans. Den pakistanske og tyrkiske indvandrer står ofte i en sammenlignelig situation med at skulle allokere ressourcer til at opretholde traditioner.

Lad mig blot komme med et lille tongansk hverdags eksempel. Jeg boede hos en familie, der fik nys om, at en brors kone, som ingen havde set endnu, var ankommet fra udlandet sammen med deres nyfødte barn. Det var pinligt og gjorde tingene komplicerede, at broderen ikke havde sørget for, at familien, på ordentlig vis, var blevet varskoet om deres nye svigerindes ankomst. Så det meste af formiddagen gik med at diskutere, hvad man burde give denne nye svigerinde. Der var mange parametre at tage hensyn til. Blandt andet at denne svigerindes ene tante var nyligt afdød ved døden. Man enes så om at købe fisk.

Efter en længere diskussion om hvilke og hvor mange, var man klar til at købe fiskene og tage af sted. Da man så ankommer, viser det sig, at det ikke er tanten, der er død, men derimod den unge svigerindes mor. En ny pinlighed! Så må man starte forfra næste dag. Denne gang enes man om at købe kager samt at lægge penge i en kuvert. Selvfølgelig foregår det hele ceremonielt, og derfor gik der også tid med, at den egentlige modtager, enkemanden, ville donere morbærtræmætter som modydelse. Frem og tilbage, frem og tilbage. Indtil alt er på plads. Det gik der så lige 2 arbejdsdage med og en halv månedsløn.

Hvad angik det lille nyfødte barn, så var det en historie for sig. Barnet havde feber pga. en infektion ved navlen. Kuren, ifølge den lokale medicinmand? 50 seniti mønter klistret fast på navlen med tape! Fra et dansk perspektiv ville en mere fornuftig gave til svigerinden have været en tur til en privat sundheds klinik.

Når folkets tålmodighed ophører

Lidt firkantet kan man sige, at Danmark står med et problem, hvor indvandrerne arbejder for lidt, og Tonga står med et problem, hvor indvandrerne arbejder for meget. For begge lande gælder det, at der fra politisk side ikke er formuleret noget langsigtet mål med indvandringen. Der er ikke nogen overordnet vision for, hvordan de nye og de gamle borgere gensidigt får glæde af hinanden i dag, om 10 år og om 20 år.

At folkets sympati for kineserne kan ligge på et meget lille sted, kom til udtryk ved de store uroligheder i 2006, som blev udløst ved, at parlamentet (hvor flertallet var udpeget af kongen), valgte at gå på ferie uden at ha' taget nogen skridt i retning af beslutte demokratiske reformer, som ellers lovet. 60% af hovedstadens forretnings centrum gik op i flammer. Der blev bevidst gået efter butikker ejet af kongefamilien og kineserne. Flere hundrede kinesere søgte tilflugt på den kinesiske ambassade. En hurtig udsendelse af New Zealandsk og Australsk politi og militær sikrede, at optøjerne ikke fortsatte.

Men siden da er der blot kommet flere kinesere til Tonga. Nu kan man se kinesiske arbejdsfolk i blå kedeldragter og gule arbejdsjakker, i gang med at genopbygge hovedstaden, i kinesisk byggestil og finansieret med kinesiske penge.

Forskellige holdninger til kineserne

Kan tonganerne ikke bare lade være med at handle hos kineserne? Når spurgt kan tonganerne godt se pointen, men som de selv siger, så har man kun råd til at handle det billigste sted, når man ikke har nok penge.

Det er nu heller ikke alle tonganere, der er imod kineserne. Taler man med eliten, møder man ofte den holdning, at det er godt, at de menige tonganere får noget konkurrence indenfor service og handel. I et 2001 interview siger Kong Tupou IV, at kun dovne tonganere ønsker, at kineserne forlader landet. Hårdt arbejdende tonganere byder dem velkomne.

Denne holdning korresponderer fint med den kinesiske servitrice, der sagde til mig, mens hun skulede mod døren til restauranten, hvor nogle unge tonganere havde sat sig: "These people are rude and lazy". Hun sagde det på formfuldendt engelsk. Derhjemme i Kina studerede hun engelsk. Hun havde bare brugt sin ferie fra universitet til at besøge broderen og arbejde i hans restaurant.

Kong Tupou IV, der inviterede kineserne ind i landet, er i mellemtiden borte. Han nåede at blive 83 år. Hans søn Tupou V, som tidligere i år døde af sygdom, erkendte åbent, at hans interesse lå i at gøre forretninger og ikke i at lede et land. Han tillod demokratiske reformer og gav dermed afkald på den absolutte magt. Optøjerne i 2006 var en klar besked om, hvad der kunne ske medmindre, der kom demokratiske reformer.

Den 25. November 2010 fik Tonga reelt demokrati, og det menige folk fik for første gang muligheden for selv at vælge hovedparten af parlamentet. Ville de

upopulære kinesiske indvandrere nu blive udvist? Intet tyder på det. Vel er der måske kun 5-6.000 kinesere i Tonga nu, men de 5-6.000 står med 1,3 milliarder støtter i ryggen. Ser vi bort fra de etiske aspekter, så er det nok lige så urealistisk med en tongansk udvisning af kineserne, som det ville være med en dansk udvisning af alle mellemøstlige indvandrere.

Forsat at køre med parallelsamfund syntes heller ikke attraktivt. Hverken for Danmarks eller Tongas vedkommende. Sidstnævnte behøver bare at kigge mod vest, for at se det store skræmmebillede for hele Melanesien og Polynesien. I Fiji er halvdelen af befolkningen efterkommere af fremmedarbejdere fra Indien (hentet til at arbejde i plantagerne da Fiji var britisk koloni). Der er tale om 2 befolkningsgrupper, der lever ved siden af hinanden, men ikke sammen med hinanden, med deraf følgende spændinger og uroligheder, som har udløst flere militærkup.

Vil en dansk eller tongansk kultur kunne overleve medmindre, der er tale om et meget monokulturelt samfund? Noget af det som kulturelt er specielt ved Danmark, som vi kun deler med vores nordlige naboer, er velfærdsstaten. Den kræver en forholdsvis homogen befolkningsgruppe, eftersom der er tale om nogle goder, som nemt kan erhverves. Det betyder et behov for en enighed, om hvornår og hvordan. Velfærdsgoderne er ikke låst inde bag lås og slå. Hvis man vil snyde er det let og straffen er minimal.

For at parallelisere til Tonga kan vi mindes sømanden William Mariner (der levede blandt Tonganerne fra 1806 til 1810), der fortæller, hvordan han og de 3 andre overlevende fra skibet Port Au Prince i starten gik sultne rundt under deres ufrivillige ophold på Venskabsøerne. De vidste ikke, at man i Tonga bare sætter sig i en hytte, hvor der er mad og beder om at spise med.

Opløs indvandrerne

Kan kineserne overhovedet integrere sig - selv hvis de ville? Man får lyst til at grine, for der er jo sågar biologiske barrierer! Tag nationalsporten som er rugby.

Det fylder meget i hvert tongansk drengs liv. Hvordan vil den lille kinesiske dreng, kunne klare sig på banen blandt nogle af klodens største og mest robuste mennesker? Man tør slet ikke tænke på den stakkels kineser efter kampen. Det er ikke ualmindeligt ved skolerugby, at træneren lige giver de dårligste spillere et par slag med en kæp efter kampen. Det sker, at hele holdet, hvis det har tabt, bliver kommanderet ned og ligge, og så får alle lige et par slag.

I det hele taget er hård korporlig afstraffelse en del af den tonganske barndom. Men i så fald fristes man til at tænke, at så gælder det vel om at produceres nogle større og stærkere kinesere. Det kunne jo ske ved at blande blod.

Måske er løsningen den samme for Danmark som for Tonga. At vi indgår tværkulturelle ægteskaber med vores indvandrere, uden at være blind for de mange udfordringer det bærer med sig. Jeg husker en køretur med en indisk taxichauffør i Auckland, hvor vi talte om byen, som i øvrigt er verdens største polynesiske by. Jeg spurgte, om han kunne forstille sig at indgå i et tværkulturelt ægteskab. "Never ever, that is just a life long headache". Mere havde han ikke at sige om blandede ægteskaber.

Set med de store historiske briller er det dog som oftest blevet til mere end bare hovedpine, når 2 folkeslag har delt det samme stykke jord og vedblevet ikke at ha' blandet sig med hinanden. Når grønlændere og danskere trods alt har kunnet leve sammen relativt venskabeligt og hensynsfuldt, så må man ikke glemme at de to folk langt hen ad vejen har blandet blod.

Men hvad så, hvis folk ikke vil blande sig, men forsat bevare parallelkulturer? Fra politisk side kan man i første omgang forhindre, at indvandrerne får mulighed for at isolere sig. I Tongas tilfælde kan man være på forkant med udviklingen og forbyde kinesiske børnehaver og skoler. Man kan sætte regler for koncentrationen af indvandrere i et givent område. Man kan stille sprogkrav. Med andre ord, de ting som vi i Danmark taler om, vi skulle ha' gjort for 20-30 år siden.

Man kan gå skridtet videre og føre en politik, der aktivt tilskynder til blandede ægteskaber. Samtidig med at man yderligere afskærer muligheden for at hente ægtefæller i oprindelseslandet.

Ser vi på Tonga, så er der en del blandede ægteskaber mellem tonganere og folk af europæisk herkomst. Blandede tongansk-kinesiske forhold er der til gengæld meget få af. Når jeg spørger mine tonganske venner, gætter de på at der er et sted mellem 5 og 20 af disse forhold. Selv har jeg dog kun en enkelt gang set et sådant blandet par.

Går man tonganerne på klingen, så indrømmer de, at de selv ville være kede af deres børn blev gift med en kineser. Et er at de rent æstetisk ikke finder kineserne tiltrækkende, men nok så vigtigt tror de, at kineseren udelukkende vil hjælpe sin egen familie på bekostning af den tonganske svigerfamilie. Penge kan netop gøre underværker – især i et uland. Sådan er virkeligheden. De unge tonganske piger, der gifter sig med meget ældre mænd af europæisk herkomst, gør det jo netop af økonomiske årsager. En ven bosat i Sydøstasien har fortalt mig, at i Cambodja har man givet blandede ægteskaber det rammende navn “quick development”.

Men vha. lovgivning kan det gøres mere attraktivt økonomisk set for tonganeren og kineseren at vælge hinanden ved alteret.

Måske er det sværere at “opløse indvandringen” i Danmark. Det ikke så sort og hvidt som i Tonga. Vores ikke-vestlige indvandrere kommer fra mange forskellige lande og med forskellige midler og potentialer. Dels er indvandrer- og flygtningeproblematikken sammenfiltret.

Men fælles for de fleste danske/ikke-vestlig anden etnisk herkomst parforhold er dog, at der både er religiøse- og kønsrollebarrierer, der skal forceres .

Samfundet er dog ikke uden værktøjer. Man kan intensivere rådgivning og oplysning. Man kan straffe hårdere i sager, hvor familie blander sig og truer unge af blandet etnisk herkomst til ikke at være sammen.

Staten kunne uddanne sine egne imamer og sidenhen lønne dem – men hvor man så til gengæld er 100% sikker på deres opbakning til den danske samfundsmodel.

Og så kan man ikke mindst tvinge parterne til at være sammen. Man kan forbyde religiøst baserede skoler. Man kan gøre skole arrangementer obligatoriske, herunder forældremøder. Og når skoletiden er forbi kan følge op med en kortvarig tvungen værnepligt eller samfundstjeneste for alle – både drenge og piger. Og nej, man slipper ikke ved at spille dum, som det er tilfældet nu med værnepligt. Ingen slipper.

Der er dem, som vil mene, at dette er at gå alt for langt. Men det kommer jo an på hvad man måler det i forhold til. Hvis alternativet er årtier med etniske spændinger og konflikter, så er det nok ikke at gå for langt.

I mellemtiden kan vi her i kongeriget så være glade for, at vi har de indvandrere vi har, og ikke dem Tonga har – for så var der måske ikke langt ned til arbejdsløsheds København.